

Kommunikationsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 12 § i kollektivtrafiklagen och till vissa andra lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 12 § i kollektivtrafiklagen och till vissa andra lagar som har samband med den (RP 144/2017 rd): Ärendet har remitterats till kommunikationsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Susanna Metsälampi, kommunikationsministeriet
- lagstiftningsråd Kirsi Miettinen, kommunikationsministeriet
- utvecklingschef Kaisa Sainio, Trafiksäkerhetsverket
- jurist Leena Keisanen, VR-Group Ab
- avdelningsdirektör Mari Flink, Helsingforsregionens trafik
- chefsjurist Kaisa Mäkinen, Helsingforsregionens trafik
- verkställande direktör Sampo Hietanen, MaaS Global Oy.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- VR-Group Ab
- Helsingforsregionens trafik
- Sjundeå kommun
- Finlands Kommunförbund
- Tusby kommun
- Finrail Ab
- MaaS Global Oy
- Suomen Paikallisliikenneliitto - Finlands Lokaltrafikförbund r.y.
- Suomen Taksiliitto ry
- Älykkään liikenteen verkosto - ITS Finland ry.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att kollektivtrafiklagen (869/2009), lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet (1664/2009) och lagen om transportservice (320/2017) ändras.

Betänkande KoUB 20/2017 rd

Genom den lag om ändring av 12 § i kollektivtrafiklagen som föreslås i propositionen utvidgas definitionen för samkommunen Helsingforsregionens trafik, som är behörig myndighet för kollektivtrafiken, eftersom dess behörighetsområde utsträcks till att omfatta Sjundeå och Tusby kommuner. I propositionen föreslås dessutom en ändring i övergångsbestämmelsen i 59 § i lagen om ändring av lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet, där det förutsätts att de som inlett sin utbildning före den 1 januari 2013 och som sköter säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter ska ha antingen förarbavis eller behörighetsbevis och kompletterande intyg senast den 31 december 2017. Dessutom preciseras III avd. 2 kap. 2 § i lagen om transportservice, som gäller biljett- och betalningssystemens interoperabilitet. Propositionen har samband med regeringens proposition om ändring av lagen av transportservice och vissa lagar som har samband med den. Dessa förslag ges i form av en särskild proposition, eftersom ändringsförslagen är brådskande.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2018.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att kollektivtrafiklagen (869/2009) ändras till följd av att behörighetsområdet för samkommunen Helsingforsregionens trafik utvidgas till Sjundeå och Tusby kommuner. Utskottet anser att förslaget är korrekt i sak men föreslår en lagteknisk ändring.

Dessutom föreslås förlängningar av övergångstiderna i lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet (1664/2009). Utifrån erhållen utredning anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte.

Att öppna datagränssnitt för biljett- och avgiftssystem

När skyldigheten att öppna datagränssnitten för biljett- och avgiftssystem enligt lagen om transportservice (320/2017) ska fullföljas i praktiken tvingas aktörerna komma överens om många olika frågor. Enligt propositionen ska åtkomsten till ett öppet gränssnitt och nyttjande av gränssnittet öppnas utan några villkor som begränsar användningen. Den aktör som är skyldig att ge tillträde får exempelvis inte försöka införa begränsningar i fråga om hur eller för vilka tjänster gränssnittet och den biljettprodukt eller enkelresa som köps via det kan användas. Det är bra, anser utskottet, att ordalydelsen i bestämmelsen preciseras, eftersom den enligt utredning har skapat oklarhet bland aktörerna i branschen.

Villkoren för tillträde till och nyttjande av gränssnitt

För att förtydliga och styra tolkningen av den föreslagna lagstiftningen har utskottet begärt en närmare utredning från kommunikationsministeriet om syftet med och tolkningen av lagstiftningen.

Utskottet påpekar att III avd. 2 kap. 1—5 § i lagen om transportservice ska läsas som en sammanhängande helhet. Exempelvis ska tolkningen av 2 § också väga in 4 § i samma kapitel. Tillsammans anger de här bestämmelserna gränserna för vilka villkor för tillträde till och nyttjande av

Betänkande KoUB 20/2017 rd

gränssnittet som är tillåtna och vilka som är förbjudna. Syftet med gränssnittet eller sättet att använda det, till exempel bara för vissa resekedjor eller servicepaket, får enligt propositionen inte begränsas. Utskottet anser att avtalsfriheten är en av de viktigaste principerna för hur marknaden ska fungera men understryker att fullgörandet av de lagfästa skyldigheterna att öppna gränssnitt inte får förhindras med hänvisning till avtalsfriheten.

Enligt utredning kan villkoren för att öppna gränssnitt så långt det är möjligt för att underlätta tolkningen delas in begreppsmässigt i villkor för tillträde till gränssnitt, villkor som begränsar användningen av gränssnitt och övriga relevanta frågor som ska avtalas.

Villkor för tillträde till gränssnitt. Med villkor för tillträde till gränssnitt avses enligt utredning de villkor som kan ställas för tillträde till och nyttjande av gränssnittet. Tillåtna villkor för tillträde till gränssnittet är enligt ovannämnda 4 § vanliga villkor som i typfallet gäller till exempel datasäkerhet, inloggning eller identifiering. Utskottet framhåller att samtliga villkor bör vara skäliga, transparenta och icke-diskriminerande. I ovannämnda 2 § används begreppet försäljningsgränssnitt i stället för öppet gränssnitt, men med hänsyn till 4 § i samma kapitel ser utskottet det som klart att det är öppet gränssnitt som avses också i 2 §. Att gränssnittet är öppet innebär att man via det bör kunna köpa en biljettprodukt eller enkelresa som avses i bestämmelsen utan att den aktör som är skyldig att öppna gränssnittet ställer upp andra villkor eller kriterier än de vanliga, skäliga, transparenta och icke-diskriminerande villkor som nämns ovan och som gäller datasäkerhet, inloggning eller till exempel identifiering. Inga andra villkor får ställas för tillträde till och nyttjande av gränssnittet.

Villkor som begränsar användningen av gränssnitt. Med villkor som begränsar användningen av gränssnittet avses i propositionen det sätt på vilket eller det syfte för vilket gränssnittet eller en biljettprodukt eller enkelresa som köpts via det kan användas. Villkor av den här typen får enligt propositionen inte ställas för tillträde till och nyttjande av gränssnittet. Genom att orden "utan sådana villkor som begränsar användningen" läggs till är propositionen avsedd att precisera skyldigheten att öppna gränssnittet i enlighet med bestämmelsens ursprungliga syfte på så sätt att den som är skyldig att öppna gränssnittet inte kan ställa till exempel sådana villkor som innebär begränsningar för hur eller för vilka syften biljettprodukter som köpts via gränssnittet kan användas. Aktörer som är skyldiga att öppna gränssnittet får således inte begränsa till exempel återförsäljningen av biljettprodukter som köps via gränssnittet eller ställa krav på affärsmodellen, tjänsterna eller applikationerna hos den aktör som förmedlar biljetter via gränssnittet. Utskottet anser att preciseringen är motiverad med tanke på syftena med propositionen.

Samarbetskyldigheten och behovet av samarbete. Utskottet påpekar att aktörerna tvingas komma överens om många typer av frågor sinsemellan för att det i praktiken ska bli möjligt att öppna och nyttja gränssnitten. Därför åläggs parterna en explicit samarbetskyldighet i III avd. 2 kap. 2 § 3 mom. för att möjliggöra konkreta arrangemang som krävs för att bestämmelserna ska fullföljas. Utskottet vill framhålla den centrala roll som samarbetet spelar för att syftena med lagstiftningen ska nås. Eftersom det är en nödvändig förutsättning att parterna förhandlar fram avtal för att bestämmelserna om att öppna gränssnitten ska kunna genomföras, vill utskottet med enfaset uppmana parterna att snabbt gå vidare med förhandlingarna. Enligt uppgift kan ingendera parten utifrån samarbetskyldigheten ensidigt avkräva den andra parten något sådant som överskrider de lagfästa skyldigheterna. Det bör alltså räcka med att de lagfästa kraven är uppfyllda. När det gäller ex-

Betänkande KoUB 20/2017 rd

empelvis ansvarsfrågor och konsumentskydd regleras minimiskyldigheterna i olika lagar, EU-lagstiftning och internationella avtal. Inte heller andra frågor som ska avgöras genom avtal får utgöra villkor eller hinder för att få tillträde till eller nyttja gränssnittet.

Utifrån en utredning vill utskottet för tydlighetens skull påpeka att 2 § reglerar minimikraven. Således kan ingendera parten med hänvisning till bestämmelsen ensidigt avkräva den andra parten mer än vad som uttryckligen föreskrivs i 2 §. Exempelvis olika system med grossistpriser, andra biljettprodukter eller kreditarrangemang ska därmed bygga på vanliga separata avtal mellan parterna.

Utskottet uppmanar aktörerna att avtala om samarbetsrutiner utöver minimibestämmelserna, till exempel för att göra det möjligt att använda biljettprodukter av olika slag. Samarbete av den här typen kan bidra till att nya tjänster uppstår samtidigt som konsumenterna får mer valmöjligheter.

Utskottet understryker också att den offentliga förvaltningen spelar en central roll när bestämmelserna ska genomföras och vill gärna se att projektet för biljett- och betalningssystemens interoperabilitet går vidare för att gemensam praxis och gemensamma tolkningar ska kunna utformas.

Ta vara på möjligheterna

Utvecklingen av nya mobilitetstjänster och resekedjor är en betydande möjlighet också med avseende på Finlands internationella konkurrenskraft. Det är ytterst viktigt att gränssnitten enligt lagen om transportservice öppnas och att systemen blir interoperabla för att nya typer av transportservice ska utvecklas och konkurrensen öka. I synnerhet för att nya typer av tjänster för att tillhandahålla resekedjor ska uppstå är det enligt utskottets uppfattning nödvändigt att gränssnitten öppnas och att det blir tillåtet att nyttja dem. Alla aktörer bör därför samarbeta smidigt enligt den lagfästa skyldigheten på så sätt att gränssnitten öppnas i enlighet med lagen om transportservice den 1 januari 2018.

DETALJMOTIVERING

Lagförslag 1

12 §. Myndigheter som beviljar tillstånd för linjebaserad trafik. Utifrån en utredning ser utskottet det som motiverat att medlemskommunerna i samkommunen Helsingforsregionens trafik anges på lagnivå i enlighet med gällande bestämmelser under de månader som lagen är i kraft. Beträffande detta gör utskottet en ändring i bestämmelsen utan att ändra på syftet med eller innehållet i denna. Bestämmelsen i fråga och hela kollektivtrafiklagen kommer att upphävas den 1 juli 2018 genom lagen om transportservice. När andra etappen av lagen om transportservice behandlas kan möjligheterna till en mer flexibel reglering bedömas också i fråga om andra aktörer.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunikationsutskottets förslag till beslut:

Betänkande KoUB 20/2017 rd

Riksdagen godkänner lagförslag 2 och 3 i proposition RP 144/2017 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 144/2017 rd med ändringar. (**Utskottets ändringsförslag**)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 12 § i kollektivtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i kollektivtrafiklagen (869/2009) 12 § 3 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 1503/2015, som följer:

12 §

Myndigheter som beviljar tillstånd för linjebaserad trafik

Den regionala kommunala myndigheten beviljar tillstånd för linjebaserad trafik som bedrivs enbart inom dess behörighetsområde. Regionala kommunala myndigheter är

1) Samkommunen Helsingforsregionens trafik inom det område som bildas av kommunerna Esbo, Grankulla, Helsingfors, Kervo, Kyrklätt, Sibbo, Sjundeå, Tusby och Vanda,

Denna lag träder i kraft den 201.

Betänkande KoUB 20/2017 rd

2.

Lag

om ändring av 59 § i lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet (1664/2009) 59 § 4 mom. som följer:

59 §

Övergångsbestämmelser

Personer som utför säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter ska ha behörighetsbevis senast den 29 oktober 2018. Förare som har inlett sin utbildning före den 1 januari 2013 ska ha förarbevis och kompletterande intyg senast den 29 oktober 2018.

Denna lag träder i kraft den 201.

3.

Lag

om ändring av III avd. 2 kap. 2 § i lagen om transportservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om transportservice (320/2017) det inledande stycket i III avd. 2 kap. 2 § 1 mom. som följer:

Betänkande KoUB 20/2017 rd

2 §

Biljett- och betalningssystemens interoperabilitet

Den som tillhandahåller persontransporttjänster eller förmedlingstjänster inom väg- och spårtrafik eller den som för sådana tillhandahållares räkning svarar för biljett- och avgiftssystemet ska ge dem som tillhandahåller mobilitets- och förmedlingstjänster tillträde till det försäljningsgränssnitt som används för biljett- och avgiftssystemet för att utan sådana villkor som begränsar användningen

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors 17.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ari Jalonen blå
vice ordförande Mirja Vehkaperä cent
medlem Jyrki Kasvi gröna
medlem Jukka Kopra saml
medlem Susanna Koski saml
medlem Suna Kymäläinen sd
medlem Mats Löfström sv
medlem Eeva-Maria Maijala cent
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Jani Mäkelä saf
medlem Markku Pakkanen cent
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Satu Taavitsainen sd
medlem Katja Taimela sd
medlem Ari Torniainen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Juha Perttula.